

Het stikstofbeleid rammelt aan alle kanten, zeggen nu ook de overheidsexperts. Maar de gekte is nog lang niet voorbij

Door [Arnout Jaspers](#) - 2 maart 2024
Geplaatst in [Klimaat](#) - [Stikstof](#)

Hoe staan we ervoor met het stikstofprobleem in Nederland? Op basis van vijf eerdere deelrapporten, is nu een 'syntheserapport' verschenen over het verwachte effect van het in 2021 ingezette stikstofbeleid. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), het RIVM en Universiteit Wageningen maken in slechts [dertig pagina's brandhout](#) van dit Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering.

Dat zeggen de opstellers uiteraard niet in die woorden. Wat ze wel zeggen, is dat dit beleid weliswaar de stikstofdepositie zal terugdringen, met enige positieve invloed op de natuur, maar het effect zal volstrekt onvoldoende zijn om de in de wet vastgelegde Stikstofdoelen te halen. Een groot probleem is ook nog dat het effect nauwelijks te meten is, omdat de data over de staat van onze Natura2000-gebieden een chaos zijn, en dat zal nog jarenlang zo blijven.

De Stikstofdoelen zijn als resultaatsverplichting vastgelegd in de Omgevingswet. Dat betekent, dat de overheid zichzelf verplicht om die doelen te halen, waardoor ze ook juridisch afdwingbaar zijn. Daar hebben we in wezen dus alle ellende aan te danken van procedures bij de Raad van State die woningbouw en infrastructuur projecten lamleggen of ernstig vertragen.

De Raad van State past het voorzorgsbeginsel toe

Die Doelen zijn, dat de stikstofdepositie in 2025 op 40 procent van het areaal van stikstofgevoelige Natura2000-gebieden onder de Kritische Depositiewaarde (KDW) moet liggen. In 2030 moet dat gelden voor 50 procent van het areaal, in 2035 voor 74 procent.

Het stikstofbeleid rammelt aan alle kanten, zeggen nu ook de overheidsexperts. Maar de gekte is nog lang niet voorbij

De KDW is de maximale hoeveelheid stikstof (in kilo's per hectare per jaar) die in een bepaald Natura2000 gebied uit de lucht mag neerslaan ('depositie'). Daarboven, zo is door ecologen bepaald, 'valt niet uit te sluiten' dat de stikstofdepositie schade aan de natuur in dat Natura2000-gebied aanricht. En als schade door een project 'niet is uit te sluiten', past de Raad van State het voorzorgsbeginsel toe, en volgt ook zonder echt bewijs van schade een verbod.

Momenteel zit slechts 28 procent van het Natura2000-gebied onder de KDW. Dat komt omdat de stikstofdepositie in Nederland gemiddeld op zo'n twintig kilo zit, wat vijf tot tien kilo hoger is dan de meeste KDW's.

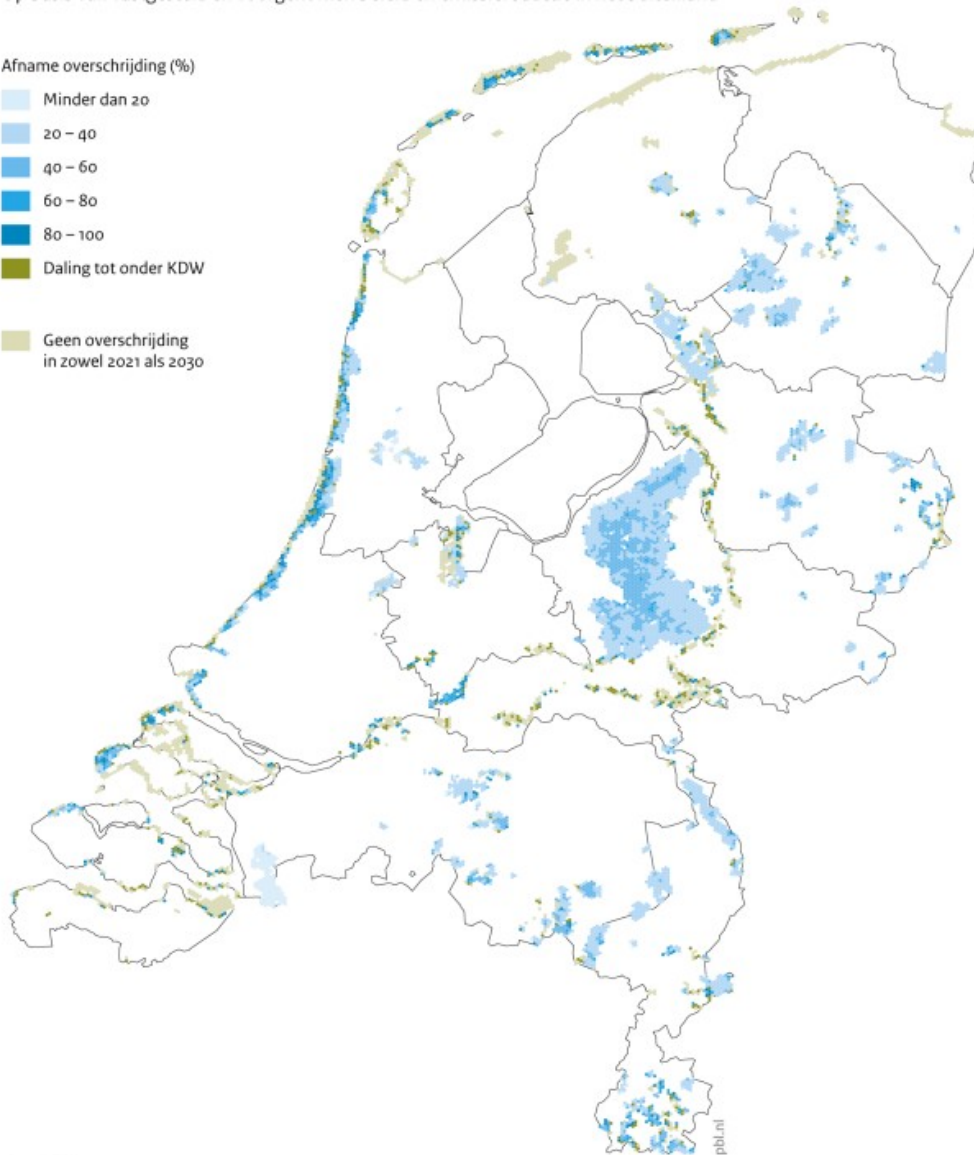
Het beleid haalt niet de doelstellingen

Het in 2021 ingezette beleid omvat zaken als de beperking van de maximum snelheid tot 100 km/u, en de uitkoopregelingen voor varkenshouders en 'piekbelasters' (veelal veehouders nabij Natura2000-gebieden). Daar is 7 miljard euro voor gereserveerd. Volgens het syntheserapport gaat dit niet meer dan drie procentpunt vooruitgang opleveren: in 2030 zal niet 28, maar 31 procent van het Natura2000-gebied onder de KDW zitten. Het beleid haalt dus op geen stukken na de doelstellingen.

Het stikstofbeleid rammelt aan alle kanten, zeggen nu ook de overheidsexperts. Maar de gekte is nog lang niet voorbij

Vershil in overschrijding kritische depositiewaarde (KDW) in Natura 2000-gebieden tussen 2021 en 2030

Op basis van vastgesteld en voorgenomen beleid en emissiereductie in het buitenland

Bron: RIVM, 2023

Wat 7 miljard euro aan beleid, en een veelvoud aan economische krimp in de landbouwsector, doet voor onze natuur in 2030: de bruine spikkeltjes zijn Natura2000-gebieden die dan onder de KDW komen, en daarmee voldoen aan het belangrijkste criterium voor 'goede staat van instandhouding'.

Ook in dit rapport zien we trouwens weer hoe de grens tussen de echte en de modellenwerkelijkheid vervaagt. De uitkoopregeling voor piekbelasters is nog maar net op gang gekomen, maar toch wordt de besparing in stikstofdepositie per 2030 ingeboekt op basis van het verwachte aantal boeren dat zich uiteindelijk laat uitkopen. Als dat tegenvalt, gaat die prognose dus de mist in. Niet dat dit veel uitmaakt: al het beleid in het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering zorgt maar voor een kwart van de totale reductie. Bijna de helft is te danken aan onze buurlanden, die ook aan

Het stikstofbeleid rammelt aan alle kanten, zeggen nu ook de overheidsexperts. Maar de gekte is nog lang niet voorbij

stikstofreductie doen, waardoor geleidelijk aan steeds minder stikstof Nederland binnenwaait.

Een kwart is een bijeffect van het afschaffen van de derogatie, de uitzondering op een Europese regeling over het uitrijden van mest op akkers, die Nederlandse boeren het recht gaf om meer mest op grasland uit te rijden. Die derogatie wordt niet afgeschaft om de stikstofdepositie op Natura2000-gebieden te beperken - dat interesseert de EU niet - maar om de waterkwaliteit te beschermen.

Hoewel er tot 2030 dus echt wel minder stikstof gaat neerslaan door dit beleid en door ontwikkelingen in het buitenland, is al deze winst onlangs met een penningstreek ongedaan gemaakt doordat onze ecologen de KDW's aangescherpt hebben. Die vonden bij nader inzien, dat de grens waarboven 'niet valt uit te sluiten' dat stikstofdepositie schade aanricht [nog wat scherper moest](#). Daardoor nam het percentage Natura2000-gebied dat boven de KDW zat met tien procentpunt toe, en dat is de voornaamste reden, dat 7 miljard euro aan beleid het aandeel Natura2000-gebied dat onder de KDW zit, tot aan 2030 slechts van 28 naar 31 procent brengt.

Voor het tijdspad van de reductie in stikstofdepositie (40 procent onder KDW in 2025, 50 procent in 2030, 74 procent in 2035) bestaat geen wetenschappelijke onderbouwing; Nederlandse ecologen vinden simpelweg dat de stikstofdepositie zo snel mogelijk moet worden teruggedrongen. Op niet meer te reconstrueren wijze zijn daar bovenstaande percentages uitgerold en door het kabinet-Rutte IV heilig verklaard.

De systematiek deugt niet

De onhaalbaarheid van deze Stikstofdoelen kan voor geen enkele ingewijde een verrassing zijn, want dat zit in de systematiek ingebakken. Reductie van de stikstofdepositie heeft namelijk juridisch en qua vergunningsverlening geen enkel effect zolang de overschrijding van de KDW in een bepaald Natura2000-gebied niet voor de volle 100 procent is weggewerkt. Of zoals het rapport zegt: 'Zelfs als de stikstofdepositie zeer substantieel zou worden gereduceerd, blijft er naar verwachting op veel plekken in Nederland altijd wel een stukje natuur in de buurt waar de KDW nog in enige mate wordt overschreden.'

Zolang ook maar één pixel (hexagon, voor de kenners) op de kaart van een Natura2000-gebied in het computerprogramma Aeries rood kleurt wegens virtueel te veel stikstofdepositie, kleurt het hele gebied rood. En dan kan serieprocedeeerder Johan Vollenbroek weer voor ieder wissewasje in de wijde omgeving van dat gebied naar de Raad van State stappen, stopzetting eisen, en zijn zin krijgen.

Van PBL, RIVM en de universiteit Wageningen hoef je geen stevige uitspraken te verwachten over de merites van dit waansysteem. Niettemin kaarten zij ook aan, dat zolang bescherming van kwetsbare natuur in een Natura2000-gebied word gereduceerd tot 'onder de KDW brengen', er eigenlijk geen hoop meer is om Nederland van het stikstofslot af te krijgen.

Het stikstofbeleid rammelt aan alle kanten, zeggen nu ook de overheidsexperts. Maar de gekte is nog lang niet voorbij

Het beruchte 'vogelpoepje' blijft

Dit syntheserapport neemt evenmin echt stelling tegen het beruchte 'vogelpoepje', de ridicule drempelwaarde van 0,07 gram stikstofdepositie die bij de Raad van State al fataal kan zijn voor vergunningsverlening van een bouwproject, onderhoud aan een brug of een eendaags cultureel festival. Dat formuleren zij aldus: 'Kortom, om de vergunningverlening voor substantieel veel maatschappelijke activiteiten met een minimale stikstofuitstoot - zoals de bouw van woningen of energieprojecten - te kunnen vergemakkelijken is bovenal een andere juridische kijk nodig op de verslechtering van de natuurkwaliteit in relatie tot het ingezette stikstofreductiebeleid, en de zeer geringe hoeveelheden extra stikstof die vrij komen bij (bouw)activiteiten.'

In mijn woorden zou dat zijn: 'Raad van State, hou eindelijk eens op met dat gemiereneuk over fracties van grammen stikstofdepositie, waarvan iedereen weet dat ze onmogelijk schade aan de natuur kunnen aanrichten.'

Wetenschapsjournalist [Arnout Jaspers](#) schreef de bestseller [De Stikstoffuik](#), het boek dat ontleedt hoe Nederland in de greep van activistische ecologen raakte en zichzelf zo als enige land ter wereld een 'stikstofcrisis' bezorgde. Hij bereidt nu een boek voor over de Nederlandse energietransitie.

Wynia's Week viert het vijfjarig bestaan. Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers, kijkers en luisteraars. [Doet u al mee - ook in 2024?](#)